

grammatizáló, illetve direkt módszerrel szemben — felhasználja az anyanyelvi szemléletformákban, a meglévő nyelvi javakban rejlő kapcsoló és elevenítő erőt. Mindazokat az eszközöket, melyek az anyanyelv elsajátítását előmozdítják, a modern nyelvi oktatásnál is figyelembe kell venni. És mivel a gyermeknyelv, illetve a primitív néplélek első nyelvi megnyilatkozása már mondat, a modern nyelvi oktatásnak is a mondatból kell kiindulnia. A mondat gyakorlás módjai: fordítás, átalakítás és beszédgyakorlatok. A direkt módszer elveti a fordítást, pedig ez kiváló alkalom (főleg haladottabb fokon) a két nyelv jelenségeinek összehasonlítására, a gondolatnak más hangképek és szemléleti formák útján való kifejezésére. A természetes beszéd menetének inkább az anyanyelvre való fordítás felel meg, viszont az idegen nyelvre való fordítás jobban odaköt az elsajátítandó szemléleti formákhoz. A szótanulás problémája is csak a mondaton belül oldható meg. A szóalakulási folyamat a nyelvtanuló egyéni lelki strukturáján épül ugyan fel és így a leghelyesebb volna, ha a szótanulásnál mindenki a maga lelki típusának (akusztikus-motorikus, optikus-motorikus) lélektani követelményei szerint járna el, végeredményben azonban a szótanulás középpontjába a jelentéstartalmat kell helyezni, vagyis nem szóegyenletek, hanem szómondatok segítségével kell idegen szavakat tanulni. A csupán szemlélet alapján elsajátított szó reprodukálása nehezebb, mint azoké, melyeknek anyanyelvi megfelelője is ismeretes.

Égészen nagy vonásokban ez a gondolatmenete azoknak a fejezeteknek, melyekben az anyanyelv pszichológiájának szem előtt tartásával fejti ki a szerző nyelvtanítási nézeteit. Beszél még a kiejtés gyakorlásáról, a nyelvtan elkerülhetetlen szükségességéről (csak a leglényegesebb és az élőbeszédben is előforduló tudnivalók a fontosak) és végül a nyelvtanár személyiségéről, mondanivalójának lényegét azonban az előző fejezetek ölelik fel.

A tanulmány hasznos segítő és tájékoztató eszköz lehet a nyelvtanár kezében, bár a sok elméleti utalás és egybevetés láttára lehetetlen arra nem gondolni, hogy a módszernek papíron való kidolgozása és az órán való megvalósítása között — a tanártól egészen független okok miatt is — jóformán áthidalhatatlan rés tátong.

Vajtai István.

Josephus. Wagner dr., Dictionarium rerum recentissimarum seu modernarum hungarico-latinum. Bibliotheca Juventutis Fasc. I. Budapest 1937. 116 l. Ára: 2.40 P.

A nevelő-oktatásban mindig igen nagy jelentősége volt az érdeklődés felkeltésének. A nevelő-oktató (hiszen ma már köztudomású, hogy a két tevékenység lényegében elválaszthatatlan: nincs olyan oktatás, mely nem tartalmazna nevelő hatásokat, s nincs olyan nevelés, mely az értelmi megalapozást nélkülözhetné) mindig elsőrendű feladatának tartja, hogy a tanuló érdeklődését felkeltse a tárgy iránt: így már szinte félig nyert ügye van. Némelyik tárgynál ez könnyen megy. Pl. ha egy természetrajz órára beviszünk egy kitömött baglyot, van-e olyan diák, aki nem figyelne oda és nem érdeklődnék nemcsak a bagoly külseje, hanem életmódja iránt is. Viszont nyelvi tárgyaknál már nehezebb az érdeklődés felkeltése, különösen ha egy „holt” nyelvről, pl. a latinról van szó. Ezért tartozik nagy hálával minden latin tanár a Juvenus c. latin ifjúsági lapnak, mely — ha nem is mindjárt a tanítás kezdő fokán — különösen alkalmas a tanulóhoz kissé közelebb hozni ezt a „holt” nyelvet.

Eleven bizonyíték ugyanis rögtön arra, hogy tulajdonképpen a latin sem holt nyelv: szakadatlan folytonosságban él Cicero kora óta nemcsak a katolikus egyházban,

hanem általában a művelt európai emberek között is. Hiszen nem volt még kor, amelyben legalább latin nyelvű korszerű írárok nem jelentek volna meg. Mindig megalakították az új fogalmak latin megnevezéseit is; s ez annál könnyebb volt, mert hiszen a legtöbb modern műszó is görög-latin eredetű. Ennek a „modern latin” szókincsnek, mely a Juventus több évtizedes multjából, de sok más régebbi és újabb szótárból latin nyelvű társalgó könyvekből és külföldi latin folyóiratok szókincséből tevődött össze, összegyűjtésére és rendszeres földolgozására vállalkozott Wagner József, a Juventus lelkes szerkesztője, ki kb. 8.000 modern fogalomnak adja meg a latin megfelelőjét vagy körülírását ízléses kis szótárában. Megvan itt a palacsintától (laganum frixum) és robbanó motortól (motor explosivus) a repülőgépig (aëroplanus) minden. A mellett a szótáríró, hogy minél több új anyagot hozhasson, lehetőleg csak azokat a modern fogalmakat adja, amelyek a közkézen forgó magyar-latin szótárakban eddig még nem voltak meg.

Nem térünk ki most arra a lehetőségre és törekvésre, hogy ez a megújított és bővített latin volna legalább is olyan jó segédnyelv a művelt emberek számára mint pl. az eszperanto — hiszen a latint úgylis mindenütt tanítják — hanem tisztán csak nevelési szempontból mérlegelve ennek a szép műnek megjelenését, megállapíthatjuk, hogy Wagner szótára nagyon megkönnyíti majd az érdeklődő ifjúságnak nemcsak a Juventus olvasását, hanem a benne való önálló dolgozást is. Így kialakul a a természetes önálló tevékenységi lehetőség a latin nyelvből is, aminek egyik hathatós ösztönzője a nem csekély vonzóerővel bíró publicitás. Ennek pedig a nevelő-oktatás szempontjából kétségtelenül nagy jelentősége van. Ezért üdvözljük őszinte örömmel mi középiskolai nevelők ezt az új latin szótárt, aminek minden lelkes latin tanár és törekvő felsős diák kezébe kellene kerülnie. Igazán mérsékelt ára ezt lehetővé is teszi.

Papp János.

Simon Elemér: Összefoglaló mennyiségtan (I.—VIII.) — Árpád nyomda és könyvkiadó. Szeged. 1935. 207 l.

A matematikai tankönyvkérdés megoldásának érdekes és megfontolásra méltó kísérlete Simon Elemér könyve. A mennyiségtan tanításának gyakorlata közben ugyanis sokszor felvetődött már a kérdés, vajjon szükséges-e olyan tankönyv, amely gondos részletességgel és teljes módszerességgel dolgozza fel a tantervi anyagot, avagy nem felelne-e meg olyan kézikönyv, amely az anyag leglényegesebb részeinek csak lexikális vázlatát nyújtja és a módszeres részletező munkát az iskolára, illetve a tanárra bizza?

Bizonyos, hogy a matematikánál a tankönyvnek nincs olyan determináló, olyan központi szerepe, mint az irodalmi, az idegen nyelvi vagy az u. n. narratív tárgyaknál. A legtöbb szaktanár egyáltalában nem, vagy csak a legritkább esetben kívánja valamely didaktikai egységnek a tankönyvhöz pontosan alkalmazkodó megtanulását. Természetesen a lehetőségek szerint ragaszkodnia kell a könyv tanításmenetéhez, hogy a gyengébb tehetségű tanulók benne biztos útmutatást és hasznos támogatást kaphassanak. A gyakorlat mégis azt mutatja, hogy a legtöbb nyilvános tanuló könnyen nélkülözi. (Nem így a magántanuló, akinek a bő részletességgel és minél alaposabb módszerességgel megírt matematikai tankönyvre bizony nagy szüksége van. Ámde a magántanuló érdekei nem lehetnek itt mértékadók a nagy többségéhez képest.) Fontosabbnak látjuk az ilyen kompendiumszerű könyvnek azt az előnyét, hogy mellette a tanuló munkája értékesebbé válhatik, mert teljes energiával kell az iskolai közös munkában részt vennie. Fokozza a tanár munkájának intenzitását is, hiszen mindent